

durch die Avantgarde in Kunst, Philosophie und Wissenschaft erzeugten neue Denkweisen.

Adorno, Horkheimer und Marcuse gehen nach der Erfahrung beider Weltkriege von einem prinzipiellen Mißtrauen gegen die Vernunft aus. Ihrer Meinung nach kann Philosophie nicht mehr die Totalität des Wirklichen begreifen. Die Aufgabe der Philosophie kann nicht mehr darin bestehen, nach dem unveränderlichen Wesen des Menschen zu fragen – wie die Metaphysik, oder nach dem Sinn der menschlichen Existenz wie bei Heidegger und auch nicht nach einer hinter der Welt liegenden Welt Ausschau halten, wie Husserl es wollte – sondern nur die intentionslose Wirklichkeit zu deuten.

Da es nun unendlich viele mögliche Deutungen gibt, verabsäumen es Adorno und Horkheimer, begründet darzulegen, warum ausgerechnet die materialistische Deutungsweise des menschlichen Denkens und Tuns die einzig mögliche und die bessere sein soll. Ihrer Meinung nach muß man zur materialistischen Denkweise gelangen, wenn man die apriorische Auffassung vom Wesen der Dinge und des Menschen aufgegeben hat, d.h. sich von allem teleologischen Denken verabschiedet hat. Ihnen geht es um die prinzipielle Kritik der Idee der Unveränderlichkeit in der Philosophie, Theologie, Soziologie, Psychologie etc. Aber wie wollen die Vertreter der Kritischen Theorie ohne Rekurrerung auf ein übergeschichtlich Allgemeines überhaupt die Wahrheit der eigenen Sätze und Behauptungen begründen? Die negative Dialektik verstrickt sich in die bereits von Platon aufgedeckten Widersprüchlichkeiten und Sackgassen. Das Buch „Der Zerfall der Metaphysik“ lädt dazu ein, die Folgen des antimetaphysischen Denkens in den neuzeitlichen Revolutionen und Zerstörungen zu bedenken und motiviert dazu, den Reichtum des klassisch metaphysischen Denkens wieder neu zu entdecken. So gesehen ist das Buch höchst aktuell.

Von Heinz-Georg Kuttner/Weilheim – Niemcy

Recepcja Vaticanum II w prawie kanonicznym. Materiały z ogólnopolskiej sesji naukowej zorganizowanej 20 kwietnia 2005 r. z okazji 40-lecia zakończenia Soboru Watykańskiego II, red. ks. Stanisław Tymosz, Lublin: Wydawnictwo KUL 2005, ss. 237, nk. 12.

Renomowane Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II opublikowało dzieło zbiorowe nt. „Recepcja Vaticanum II w prawie kanonicznym”. Stanowi ono dorobek twórczy ogólnopolskiej sesji naukowej zorganizowanej z okazji 40-lecia zakończenia Soboru Watykańskiego II na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II przez Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji,

Katedrę Historii Źródeł Kościelnego Prawa Polskiego i Koło Naukowe Kanonistów. Dzięki inicjatywie i inwencji ks. prof. dr hab. Stanisława Tymosza, kierownika Katedry Historii Źródeł Kościelnego Prawa Polskiego KUL, przewidziano referaty, które nawiązują do recepcji doktryny soborowej, prawa konkordatowego oraz przesłania ekumenicznego (s. 14).

Nie może być kwestionowany pogląd ks. prof. dr hab. Antoniego Dębińskiego, dziekana Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji, że temat obrad został dobrany bardzo trafnie (s. 14). Sesję zorganizowano bowiem z okazji 40-lecia zakończenia Soboru Watykańskiego II. Pogląd ten uzasadnia udział w sesji specjalistów różnych dziedzin wiedzy – prawa kanonicznego, historii prawa, teologii, reprezentujących różne środowiska naukowe: Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Wydziału Teologicznego we Wrocławiu, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Na szczególną uwagę zasługuje udział w sesji naukowców regionalnych katolickich ośrodków twórczych archidiecezji przemyskiej, diecezji sandomierskiej i młodych pracowników nauki.

Recenzowaną pracę otwierają trzy artykuły. Pierwszy noszący tytuł „Wstęp do publikacji” opracowany i wprowadzony przez redaktora.

Obrady sesji poprzedziły dwa wystąpienia gospodarzy, mające charakter wprowadzający myśl informacyjną. Pierwsze autorstwa ks. prof. dr hab. Stanisława Tymosza zatytułowane „Wprowadzenie w tematykę i powitanie gości”, zaś drugie to „Otwarcie sesji naukowej” ks. prof. dr hab. Antoniego Dębińskiego.

Hierarchowie Kościoła w osobach prof. dr hab. Józefa Życińskiego, arcybiskupa metropolity lubelskiego, wielkiego kanclerza KUL i bp. dr. Piotra Libery, Sekretarza Generalnego Konferencji Episkopatu Polski, skierowali słowa przesłania do uczestników sesji. Abp Józef Życiński w bezpośrednim wystąpieniu zatytułowanym „Włączeni w tajemnicę Kościoła”, zaś ks. bp Piotr Libera listem skierowanym na ręce ks. prof. dr hab. Stanisława Tymosza. Słowa przesłania hierarchów prezentują własne przemyślenia, ustalenia i doświadczenia oraz wyrazy uznania i podziękowania za podjęcie ważkiej i trudnej tematyki prawa kanonicznego w kontekście uchwał Soboru Watykańskiego II oraz życzenia osiągnięć naukowych.

Niewątpliwie przesłanie hierarchów i wystąpienia wstępne organizatorów, z uwagi na ich meritum, stanowią integralną część sesji naukowej.

W recenzowanym dziele swoje artykuły naukowe prezentują:

- ks. prof. dr hab. Wojciech G ó r a l s k i, *Proces recepcji doktryny Soboru Watykańskiego II w prawie posoborowym*;
- ks. prof. dr hab. Józef K r u k o w s k i, *Recepcja Vaticanum II w prawie konkordatowym*;
- ks. prof. dr hab. Sławomir N o w o s a d, *Przesłanie ekumeniczne Soboru Watykańskiego II*;
- ks. prof. dr hab. Stanisław T y m o s z, *Recepcja nauki soborowej w uchwałach II Polskiego Synodu Plenarnego*;
- ks. prałat dr Józef B a r, *Recepcja soborowej nauki o Kościele jako wspólnocie w pracach i uchwałach Synodu Archidiecezji Przemyskiej (1995-2000)*;
- ks. dr Waldemar G a ł ą z k a, *Recepcja Vaticanum II w synodzie sandomierskim z 1999 roku*;

– ks. dr Franciszek N i e c k a r z, *Recepcja nauki soborowej o małżeństwie i rodzinie w KPK z 1983 roku*;

– ks. prof. dr hab. Edward G ó r e c k i, *Nauka o Eucharystii w Kodeksie Jana Pawła II z 1983 roku*;

– ks. mgr lic. Jacek J a ś k o w s k i, *Obowiązki proboszcza dotyczące Eucharystii w KPK z 1983 roku*.

Tak więc autorzy podjęli udaną próbę przekazania aktualnego stanu wiedzy, własnych ustaleń i przemyśleń, w odniesieniu do przyjmowania doktryny i uchwał wypracowanych na Soborze Watykańskim II w zakresie różnych dziedzin prawa kanonicznego.

Rysujący się obraz omawianej problematyki jest wielokierunkowy i wielopłaszczyznowy, co ewidentnie podnosi wartość i walory poznawcze całej pracy. Recepcja Vaticanum II w prawie kanonicznym ukazana jest bowiem w szerokim zakresie problematyki, poczynając od przesłania ekumenicznego i doktryny prawa, poprzez przyjmowanie zasad przez Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r., II Polski Synod Plenarny, synody diecezjalne, prawo konkordatowe, naukę o małżeństwie i rodzinie, aż po obowiązki proboszcza dotyczące Eucharystii.

Każdy referat jest samoistną i głęboką w treści pracą naukową (artykułem), jednak łącznie stanowią one metodologicznie i naukowo, logicznie jednolitą publikację katolickiej nauki.

Dzieło zawiera niezmiernie ważne w nauczaniu Kościoła bogactwo treści sakralnych, moralnych, etycznych i społecznych realizowanych w zasadach prawa kanonicznego.

Można przyjąć założenie, że kluczowym osiągnięciem sesji naukowej, co znalazło istotny wyraz w recenzowanej pracy, stanowi wysiłek twórczy jej Autorów w próbie ustalenia zakresu wprowadzania w życie uchwał Soboru Watykańskiego II w prawie kanonicznym.

Wszystkie artykuły (referaty) zaopatrzone są w aparat naukowy. Zawierają bogate przypisy źródłowe i literaturę przedmiotu bądź przypisy informacyjne.

Na uwagę zasługuje okoliczność wzbogacenia pracy kolorowymi fotografiami, dokumentującymi przebieg obrad. Zdjęcia prezentują Autorów artykułów (referatów) i uczestników sesji naukowej.

Za wzorową należy uznać redakcyjną stronę dzieła.

Poważnym błędem recenzenta byłoby zaniechanie nawiązania do dwóch podstawowych i bardzo istotnych pozytywów tej konferencji: zaproszenie do udziału w organizacji sesji naukowej studentów z Koła Naukowego Kanonistów i powierzenie wygłoszenia jednego z referatów młodemu pomocniczemu pracownikowi nauki. Stanowi to swojego rodzaju otwarcie sfery naukowej dla młodych adeptów wiedzy prawniczej i wprowadzenie studentów w krąg zainteresowań naukowych. Tego typu przedsięwzięcia wpływają na dowartościowanie młodych, przyszłych prawników i kształtowanie ich osobowości.

Na zakończenie recenzji nasuwają się dwa jednoznaczne wnioski. Po pierwsze, z uwagi na zapotrzebowanie społeczne, dorobek konferencji przekazany do publicznego obrotu naukowego dzieła „Recepcja Vaticanum II w prawie kanonicznym” winien być powszechnie dostępny. Po drugie, prace naukowe nad twórczą interpretacją i rea-

lizacją uchwał Soboru Watykańskiego II w prawie kanonicznym winny być zintensyfikowane i kontynuowane, a wyniki wprowadzane do obrotu naukowego i społecznie dostępne.

Znamiennym jest fakt, że sesja naukowa odbyła się na przełomie dwóch pontyfikatów, w okresie niezmiernie ważnym nie tylko w historii Kościoła katolickiego. Autorzy, prezentując swój dorobek twórczy, i uczestnicy sesji naukowej swoją aktywną obecnością uczcili pamięć Ojca św. Jana Pawła II oraz powitali miłością i hołdem Ojca św. Benedykta XVI.

*Dr hab. Jerzy Markiewicz, prof. KUL
Katedra Historii Prawa Sądowego Polski
na tle Powszechnym WZNPIE KUL*

Anna P r z y b o r o w s k a - K l i m c z a k, Wojciech Szczepan S t a s z e w s k i, *Traktaty o przyjaźni i współpracy zawarte przez Polskę. Wybór dokumentów*, Lublin: Lubelskie Wydawnictwa Prawnicze 2005, ss. 202.

Traktaty o przyjaźni pomiędzy narodami należą do jednych z najstarszych umów zawieranych w historii ludzkości. Mają one do dziś niebagatelną wagę, kształtują bowiem wzajemne stosunki nie tylko pomiędzy państwami od lat żyjącymi w pokoju i wzajemnym poszanowaniu swoich praw, ale także pomiędzy tymi państwami, które mają za sobą trudną historię, naznaczoną niejednokrotnie wzajemnymi urazami, krzywdami i konfliktami zbrojnymi. Istniejąca obecnie sytuacja międzynarodowa sprzyja pokonywaniu dawnych niechęci i budowaniu nowych relacji wzajemnych, opartych na kontaktach o nowej jakości, które skłaniają do nawiązywania ścisłej współpracy w wielu dziedzinach.

Traktaty o przyjaźni i współpracy często właśnie torują drogę do pogłębiania wzajemnych relacji pomiędzy państwami. Relacje te potem mogą być formalizowane szczegółowymi umowami handlowymi, gospodarczymi czy kulturalnymi. Każda z umów tego rodzaju ma swoją specyfikę. Od związków łączących państwa zależy bowiem zakres przedmiotowy zawieranego przez nie traktatu. W niektórych przypadkach większy nacisk kładzie się na sprawy gospodarcze, handlowe i finansowe, ustalając np. zasady i formy współpracy w tych dziedzinach, w innych natomiast współpracę kulturalną (akcentując np. konieczność ostatecznego uregulowania problemu zwrotu nielegalnie wywiezionych dóbr kulturalnych, ochronę obiektów należących do dziedzictwa kulturalnego, a także wzajemne upowszechnianie znajomości dorobku kulturalnego – literatury i sztuki), naukową, techniczną, prawną czy też dotyczącą ochrony zdrowia i środowiska. Z uwagi na specyfikę współczesnej sytuacji między-